ODLUKA KOMISIJE (EU) 2016/2084

od 10. lipnja 2016.

o državnoj potpori SA.38132 (2015/C) (ex 2014/NN) – dodatna naknada trgovačkom društvu Arfea u okviru obveze obavljanja javnih usluga

(priopćeno pod brojem dokumenta C(2016) 3472)

(Vjerodostojan je samo tekst na talijanskom jeziku)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 108. stavak 2. prvi podstavak,

uzimajući u obzir Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru, a posebno njegov članak 62. stavak 1. točku (a),

nakon što je pozvala zainteresirane stranke da dostave svoje primjedbe u skladu s prethodno navedenim odredbama ([1]) i uzimajući u obzir njihove primjedbe,

budući da:

1. POSTUPAK

(1) Talijanska nadležna tijela prijavila su 9. siječnja 2014. elektroničkim putem, u skladu s člankom 108. stavkom 3. UFEU-a, dodatnu naknadu koju je Regionalni upravni sud regije Pijemont dodijelio trgovačkom društvu Arfea - Aziende Riunite Filovie ed Autolinee („Arfea") za pružanje usluga prijevoza putnika autobusima na temelju koncesija koje mu je dodijelila talijanska regija Pijemot („Regija") u razdoblju 1997. – 1998. („predmetno razdoblje").

(2) Prijava je evidentirana pod brojem predmeta SA.38132. Na temelju zahtjeva za informacije koji je Komisija poslala 7. veljače 2014. kako bi dobila pojašnjenje je li plaćena dodatna naknada, Regija je 11. ožujka 2014. potvrdila da je 7. veljače 2014. platila dodatnu naknadu trgovačkom društvu Arfea, odnosno nakon što je talijanska vlada Komisiji prijavila mjeru. Mjera se stoga smatra neprijavljenom mjerom.

(3) Talijanska nadležna tijela dostavila su dodatne informacije 7. travnja 2014. i 21. svibnja 2014. te su, nakon zahtjeva za informacije koji je Komisija poslala 24. srpnja 2014., dostavila još informacija 20. kolovoza 2014.

(4) Dopisom od 23. veljače 2015. Komisija je obavijestila Italiju da je odlučila pokrenuti postupak iz članka 108. stavka 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (dalje u tekstu: „UFEU") u vezi s potporom. Talijanska nadležna tijela dostavila su svoje primjedbe na odluku o pokretanju postupka dopisom od 16. travnja 2015.

(5) U svojoj odluci o pokretanju postupka, koja je objavljena je u *Službenom listu Europske unije* ([2]), Komisija je pozvala zainteresirane strane da dostave svoje primjedbe o mjeri.

(6) Društvo Arfea, koje je korisnik mjere, bilo je jedina treća strana koja je dostavila primjedbe kao odgovor na odluku o pokretanju postupka. Njegov je podnesak zaprimljen 30. srpnja 2015. i proslijeđen Italiji 18. kolovoza 2015., koja je imala priliku odgovoriti. Primjedbe Italije zaprimljene su u dopisu od 24. rujna 2015.

([1]) SL C 219, 3.7..2015., str. 12.
([2]) Vidjeti bilješku 1.

2. DETALJAN OPIS POTPORE

2.1. Trgovačko društvo i pružane usluge

(7) Trgovačko društvo Arfea privatno je trgovačko društvo koje pruža usluge lokalnog javnog prijevoza na temelju koncesija te usluge privatnog komercijalnog prijevoza. Točnije, talijanska nadležna tijela tvrde da je društvo Arfea tijekom predmetnog razdoblja (1997. i 1998.) upravljalo mrežom autobusnih linija kao koncesionar pokrajina Alessandria i Asti („pokrajine"). Trgovačko društvo pružalo je i druge privatne usluge, kao što su turističke usluge i usluge iznajmljivanja autobusa.

(8) Prema informacijama koje su dostavila talijanska nadležna tijela, Regija je društvu Arfea već platila javne doprinose za prethodno navedene usluge u razdoblju od 1997. do 1998. u skladu s okvirnom odlukom regionalne vlade (Delibera della Giunta Regionale ili D.G.R.) br. 658-2041 od 16. veljače 1984. („Okvirna odluka iz 1984.") kojom se provodi Zakon br. 151/1981 ([3]) i Regionalni zakon br. 16/1982 ([4]). Tim zakonima utvrđena su pravila za odobravanje javnih doprinosa za ulaganja i operativne troškove subjektima ili poduzetnicima koji pružaju usluge putničkog prijevoza. U skladu s člankom 1. Regionalnog zakona br. 16/82 to su usluge „koje su obično namijenjene za trajni ili povremeni kolektivni prijevoz ljudi ili robe s cijenama, vremenima, učestalošću i unaprijed definiranim redovima vožnje te nediferenciranom ponudom". Društvo Arfea zatražilo je 1997. dodatne javne doprinose od Regije za 1997. u skladu s člankom 12. zakona br. 472/1999 i oni su mu odobreni. Budući da se čini da su ti javni doprinosi dodijeljeni društvu Arfea više od deset godina prije nego što je Komisija poslala svoj prvi zahtjev za informacije talijanskoj državi, ti se doprinosi neće ocjenjivati u skladu s ovom odlukom.

(9) Nakon presude suda Consiglio di Stato (talijanski vrhovni upravni sud) iz 2007. kojom je pružatelju usluga prijevoza retroaktivno dodijeljena naknada za obavljanje javnih usluga izravno u skladu s Uredbom Vijeća (EEZ) br. 1191/69 ([5]) povrh naknade koju je već primao u skladu s nacionalnim zakonom ([6]), društvo Arfea zatražilo je dodatnu naknadu za pružanje javne usluge od Regije na temelju te uredbe zbog nepovoljnog gospodarskog položaja u kojem se nalazilo zbog obveze pružanja javne usluge („PSO") koja mu je navodno određena 1997. i 1998. Društvo Arfea tvrdi da dobiveni iznos naknade koji je izračunan u skladu s nacionalnim zakonodavstvom nije bilo dovoljan za pokrivanje gubitaka koji su mu nastajali zbog obveze obavljanja javnih usluga. Regija je odbila taj zahtjev obavijestima od 14. svibnja 2007. i 25. siječnja 2008. Žalbama br. 913/2007 i 438/2008 društvo Arfea i ostali pružatelji usluga osporili su te obavijesti kojima su odbijeni njihovi zahtjevi za dodatnu naknadu.

2.2. Presude Regionalnog upravnog suda u regiji Pijemont (Tribunale Amministrativo Regionale del Piemonte – TAR Piemonte)

(10) Presudama od 18. veljače 2010. (presude br. 976 i 977/2010) Regionalni upravni sud u Pijemontu („Regionalni upravni sud") prihvatio je žalbe društva Arfea i zaključio da ono ima pravo na dodatnu naknadu za obavljanje javnih usluga u skladu s Uredbom (EEZ) br. 1191/69.

(11) U tim presudama Regionalni upravni sud smatrao je da se poduzetniku koji pruža javnu uslugu ne može odbiti zahtjev za pokrivanje troškova koji su stvarno nastali obavljanjem te usluge. Zbog neodgovarajuće razine doprinosa koji je primijenila Italija koncesionar bi se neopravdano našao u nepovoljnom položaju. Regionalni upravni sud smatrao je i da trgovačko društvo Arfea ima pravo dobiti naknadu za obavljanje javne usluge čak i ako nije prethodno zatražilo ukidanje obveze obavljanja javnih usluga. Regionalni upravni sud tvrdio je da Regija mora utvrditi točan iznos dodatne naknade koji duguje trgovačkom društvu Arfea na temelju pouzdanih podataka iz financijskih izvještaja trgovačkog društva iz kojih je razvidna razlika između troškova koji se mogu

([3]) *Legge 10 aprile 1981, n. 151 Legge quadro per l'ordinamento, la ristrutturazione ed il potenziamento dei trasporti pubblici locali. Istituzione del Fondo nazionale per il ripiano dei disavanzi di esercizio e per gli investimenti nel settore* (GU n. 113 del 24.4.1981), dostupno na: http://www.normattiva.it/urires/ N2Ls?urn:nir:stato:legge:1981-04-10;151.

([4]) *Legge regionale 23 luglio 1982, n. 16. Interventi finanziari della Regione nel settore del trasporto pubblico di persone* (B.U. 28 luglio 1982, n. 30), available at: http://arianna.consiglioregionale.piemonte.it/base/leggi/l1982016.html.

([5]) Uredba (EEZ) br. 1191/69 Vijeća od 26. lipnja 1969. o aktivnostima država članica koje se odnose na obveze svojstvene konceptu javnih usluga u željezničkom, cestovnom i prijevozu unutarnjim plovnim putovima (SL L 156, 28.6.1969., str.1.).

([6]) *Sentenza n. 5043* od 28. kolovoza 2006.

pripisati dijelu djelatnosti trgovačkog društva Arfea koji je povezan s obvezom obavljanja javne usluge i odgovarajućih prihoda. Međutim, Regija nije izračunala iznos naknade koju treba platiti društvu Arfea kako je odredio Regionalni upravni sud.

(12) Nalozima (ordinanze istruttorie) br. 198 i 199 od 14. veljače 2013. Regionalni upravni sud imenovao je stručnjaka („stručnjak") da provjeri jesu li iznosi koje je potraživalo društvo Arfea (1 446 526 EUR za 1997. i 421 884 EUR za 1998.) izračunani u skladu s Uredbom (EEZ) br. 1191/1969 i točkama 87. do 95. presude u predmetu Altmark ([7]). Na temelju presuda Regionalnog upravnog suda (giudizio per l'ottemperanza) br. 1070 i 1071/2013 od 10. listopada 2013. može se zaključiti da je stručnjak potvrdio da je društvo Arfea bilo u gospodarski nepovoljnom položaju zbog nedovoljnog iznosa naknade koji je iznosio 1 196 780 EUR za 1997. i 102 814 EUR za 1998. Regionalni upravni sud izračunao je u skladu s time iznose dodatne naknade koju je Regija morala platiti društvu Arfea i naložio je plaćanje tih iznosa do 7. veljače 2014. Talijanska nadležna tijela potvrdila su da je Regija platila te iznose društvu Arfea 7. veljače 2014.

(13) Plaćanje tih dodatnih naknada Regije trgovačkom društvu Arfea na temelju presuda br. 1070 i 1071/2013 čini neprijavljene mjere koje su predmet ove Odluke.

2.3. **Iznos dodatne naknade**

(14) Kako je objašnjeno u prethodnom odjeljku, Regionalni upravni sud imenovao je stručnjaka da utvrdi iznos dodatne naknade koji Regija duguje društvu Arfea. Stručnjak je 17. lipnja 2013. izdao dva izvješća, jedno za 1997. i jedno za 1998. Stručnjak je u knjigovodstvenoj evidenciji ispravio izračun iznosa naknade koji su napravili konzultanti društva Arfea, ali je potvrdio da je metodologija koja se upotrebljavala za izračun dodatne naknade bila u skladu s člancima 10. i dalje Uredbe (EEZ) br. 1191/69 i točkama 87. do 95. presude u predmetu Altmark. Stručnjak je primijenio sljedeću metodologiju:

(a) izračunati razliku između neto troškova i prihoda ostvarenih izvršavanjem obveze obavljanja javnih usluga;

(b) od iznosa dobivenog pod (a) odbiti javni doprinos koji je već odobren društvu Arfea („provjereni deficit")

(c) provjereni deficit potom se usporedio s neto financijskim učinkom „jednakom zbroju učinaka, pozitivnih ili negativnih, poštovanja obveza obavljanja javnih usluga na troškove i prihode operatera javnih usluga" ([8]). U tu svrhu, stručnjak je izračunao neto financijski učinak primjenom metodologije iz Priloga I. Uredbi (EZ) br. 1370/2007 Europskog parlamenta i Vijeća ([9]).

(15) Stručnjak objašnjava u svojim izvješćima da je Regija ovjerila podatke koji su se upotrebljavali u provjeri. Za razliku od tvrdnje talijanskih nadležnih tijela, stručnjak smatra da se na temelju financijskih izvještaja društva Arfea može utvrditi koje je troškove snosilo zbog izvršavanja obveze obavljanja javnih usluga koju je navodno odredila regija Pijemont. Stručnjak tvrdi da se neki troškovi mogu izravno raspodijeliti dok se neki zajednički troškovi mogu raspodijeliti samo neizravnim pripisivanjem tih troškova javnim i privatnim djelatnostima društva Arfea. Izravna raspodjela zajedničkih troškova obavljena je na temelju parametara navedenih u takozvanom „osnovnom modelu" (modelli base) koji je izradilo društvo Arfea navodno na temelju uputa koje je dala Regija (takozvane „Upute 97"). Ti su parametri pokazivali postotak djelatnosti za uslugu gradskog i međugradskog

([7]) Predmet C-280/00 Altmark Trans protiv Regierungsprasidium Magdeburg EU:C:2003:415.

([8]) Vidjeti Prilog I. Uredbi (EZ) br. 1370/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2007. o uslugama javnog željezničkog i cestovnog prijevoza putnika i stavljanju izvan snage Uredaba Vijeća (EEZ) br. 1191/69 i (EEZ) br. 1107/70 (SL L 315, 3.12.2007., str. 1.).

([9]) U skladu s točkom 2. Priloga „učinci se ocjenjuju uspoređivanjem situacije u kojoj se poštuje obveza obavljanja javne usluge sa situacijom koja bi postojala kad se obveza ne bi poštovala. Da bi se izračunao neto financijski učinak, nadležno tijelo treba se voditi sljedećom shemom:
— troškovi nastali u vezi s obvezom obavljanja javne usluge ili skupom obveza obavljanja javnih usluga koje je nametnulo nadležno tijelo ili tijela, a sadržane su u ugovoru o javnim uslugama i/ili u općem pravilu,
— minus svi pozitivni financijski učinci ostvareni u mreži kojom se upravlja u okviru predmetne obveze (obveza) obavljanja javnih usluga,
— minus primici od tarifa odnosno svi ostali prihodi ostvareni prilikom ispunjavanja predmetne obveze (obveza) obavljanja javnih usluga,
— plus razumna dobit,
jednako je neto financijski učinak."

javnog prijevoza u Regiji i postotak ostalih privatnih djelatnosti (npr. iznajmljivanje autobusa). Stručnjak je primijenio te postotke na zajedničke troškove za koje navodno nije bilo moguće voditi odvojeno računovodstvo.

(16) Kada je riječ o usklađenosti s presudom u predmetu Altmark, stručnjak nije iznio mišljenje o tome je li društvu Arfea zaista povjerena jasno definirana obveza obavljanja javnih usluga jer to nije bilo u okviru njegova mandata. On potvrđuje da su parametri za izračun javnih doprinosa utvrđeni Okvirnom odlukom iz 1984. i da dodatna naknada provjerena u njegovim izvješćima ne premašuje ono što je nužno za pokrivanje svih troškova nastalih zbog obveze obavljanja javnih usluga ili samo njihova dijela, uzimajući u obzir relevantne primitke i razumnu dobit stečenu izvršavanjem tih obveza.

(17) Stručnjak se slaže s izračunima konzultanata društva Arfea o razumnoj dobiti koja se definira kao prosječna nadoknada kapitala na temelju sljedećih pretpostavki:

(a) Uloženi kapital izračunan je kao neto imovina društva Arfea na temelju godišnjih izvještaja (1997.: 7,98 milijardi ITL) umanjena za regionalne doprinose za ulaganja. Iznos je potom umanjen kako bi se uzeo u obzir udio imovine koji se upotrebljavao samo za pružanje javnih usluga na temelju relevantnog postotka djelatnosti društva Arfea. Konačni iznos za 1997. bio je 1,6 milijardi ITL.

(b) Na temelju formule koju je konzultant odabrao za izračun potrebnog povrata na uloženi kapital utvrđena je relevantna stopa povrata od 12,39 % za 1997. i 10,81 % za 1998.

(18) Naposljetku, stručnjak smatra da su jedinični troškovi društva Arfea 1997. i 1998. u skladu s troškovima tipičnog poduzetnika kojim se dobro upravlja i koji na tržištu pruža slične usluge.

(19) Zbog toga bi dodatne naknade za 1997. i 1998. (1 196 780 EUR za 1997. i 102 814 EUR za 1998.) odgovarale razlici između provjerenog deficita i neto financijskog učinka umanjenoj za javne doprinose koje je Regija već platila.

2.4. **Ugovori o koncesiji**

(20) Talijanska nadležna tijela predvidjela su 28 koncesija (disciplinari di concessione) koje je pokrajina Arfei dodijelila za pružanje usluga na 27 regionalnih linija i na jednoj međuregionalnoj liniji, s različitim datumima valjanosti. Neke od tih koncesija nedvojbeno su bile na snazi tijekom predmetnog razdoblja dok za druge nema dokaza o obnovi već samo o naknadnim izmjenama:

Koncesije	Valjanost
1. Alessandria - Voghera (međuregionalna usluga)	1996.
2. Acqui – Mombaruzzo	15.9.1993. – 31.12.93. – dokaz o izmjenama, posljednja u rujnu 1996.
3. Acqui – Spinetta – tvornice (*linea operaia*)	1996. – dokaz o izmjenama, posljednja u listopadu 1998.
4. Oviglio – Asti fs	18.10.93. – 31.12.93. – dokaz o izmjenama, posljednja u rujnu 1996.
5. Alessandria – Mirabello – Casale	1986. – dokaz o izmjenama, posljednja 1994.
6. Alessandria – Ovada	1.6.97. – 31.12.97. (potpisana 1999. – u koncesiji se spominju plaćanja društva Arfea za 1997. i 1998.)
7. Altavilla – Casale	1983. – dokaz o izmjenama, posljednja 1994.

Koncesije	Valjanost
8. Arquata – Spinetta – Alessandria – tvornice Michelin i Montedison (*linea operaia*)	1997. (potpisana 1998.)
9. Cassano Spinola - Novi - tvornica (ILVA)	15.9.1993. –31.12.93. – dokaz o izmjenama, posljednja u rujnu 1997.
10. Avolasca – Tortona	1.3.1983. – 31.12.1983. – dokaz o izmjenama, posljednja 1995.
11. Moretti – Acqui Terme	15.9.1993. – 31.12.1993. – dokaz o izmjenama, posljednja 1996.
12. Novi Ligure – Tortona	1998. (spominje se prethodna koncesija od 1994.)
13. Sarizzola – Tortona	15.9.1993. – 31.12.1993. – dokaz o izmjenama, posljednja 1995.
14. Fontanile – Alessandria	15.9.93. – 31.12.93. – potpisana 1996.
15. Isola s. Antonio – Tortona	8.11.1993. – 31.12.1993. – dokaz o izmjenama, posljednja 1996.
16. Mombaruzzo – Quattordio	1993. – dokaz o izmjenama, posljednja u studenome 1996.
17. Altavilla – Alessandria	18.10. 1993. – dokaz o izmjenama, posljednja u lipnju 1996.
18. Arquata – Tortona	29.9.1997. – 31.12.1998. – potpisana 1999.
19. Garbagna – Tortona	1997. – potpisana u listopadu 1998.
20. Bassignana – Alessandria	18.10.1993. – 31.12.1993. – dokaz o izmjenama, posljednja 1997.
21. Caldirola – Alessandria	1.4.1996. – 31.12.1996. – potpisana u studenome 1996.
22. Masio – Alessandria	18.10.93. – 31.12.93. – posljenje izmjene dogovorene u listopadu 1997. od travnja 1997.
23. Quattordio – Alessandria	Zahtjev 1993. – dokaz o obnovi 1994., 1995., 1996. i 1997.
24. S.Agata Fossili – Tortona	1.4.1992. – 31.12.1992. – dokaz o izmjenama, posljednja 1995.
25. Torre Garofoli – Tortona	1973. – dokaz o izmjenama, posljednja 1993.
26. Castelnuovo S. – Spinetta M.	1981. – dokaz o izmjenama, posljednja 1997.
27. Acqui – Alessandria	1994. – dokaz o izmjenama, posljednja 1999.
28. Alessandria – Acqui Terme	1994. – dokaz o izmjenama, posljednja 1996.

(21) Sve su koncesije godišnje koncesije čija obnova podliježe podnošenju zahtjeva za obnovu najmanje mjesec dana prije isteka koncesije i plaćanju naknade za koncesiju. U svima je propisano da rizik za obavljanje usluga u cijelosti snosi poduzetnik. U nekoliko koncesija upućuje se na regionalne tablice kojima se utvrđuju tarife. U pet koncesija navedeno je da pružanje usluge ne čini pravo na subvenciju ili bilo kakvu vrstu naknade. U preostale 23 koncesije navedeno je da pristup javnim doprinosima ovisi o poštovanju odredaba iz koncesija te da se relevantni izračuni obavljaju na temelju Okvirne odluke iz 1984. ([10]).

2.5. **Osnove za pokretanje postupka**

(22) Kako je objašnjeno u odluci o pokretanju postupka, Komisija je izrazila sumnje u spojivost mjere s unutarnjim tržištem.

(23) Komisija je prvo dovela u pitanje jesu li ispunjena četiri uvjeta koja je Sud Europske unije („SEU”) utvrdio u svojoj sudskoj praksi u predmetu Altmark.

(24) Drugo, Komisija je dvojila je li predmetna mjera izuzeta od obveze prijave u skladu s člankom 17. stavkom 2. Uredbe (EEZ) br. 1191/69. Komisija je posebno izrazila sumnju prvo u to je li Regija jednostrano odredila obvezu obavljanja javne usluge društvu Arfea i drugo, je li predmetna naknada u skladu sa svim zahtjevima iz Uredbe (EZZ) br. 1191/69. Ako je utvrđeno da nije zadovoljen nijedan od tih uvjeta, spojivost mjere morala bi se procijeniti u skladu s Uredbom (EZ) br. 1370/2007.

(25) Treće, Komisija je sumnjala u spojivost predmetne mjere u skladu s Uredbom (EZ) br. 1370/2007. Komisija je dovela u pitanje je li društvu Arfea povjerena obveza obavljanja javne usluge (PSO) u smislu Uredbe (EZ) br. 1370/2007 na temelju ugovora o javnoj usluzi ili na temelju općih pravila. Čak i kad bi se ugovori o koncesiji mogli smatrati ugovorima o javnoj usluzi, Komisija je sumnjala da ti ugovori zadovoljavaju zahtjeve iz članka 4. Uredbe (EZ) br. 1370/2007 kojim se utvrđuje obvezni sadržaj ugovora o javnim uslugama. Komisija je također dvojila zadovoljava li izračun naknade dodijeljene društvu Arfea zahtjeve propisane u Uredbi (EZ) br. 1370/2007 kako bi se izbjegla prekomjerna naknada.

(26) Četvrto, Komisija je izrazila sumnje u pogledu točne prirode predmetne mjere. Komisija je posebno dovela u pitanje činjenicu može li se predmetna mjera, umjesto dodjelom naknade za obavljanje javne usluge, smatrati dosuđivanjem odštete za štetno djelovanje, što ne čini povoljniji položaj u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.

3. **PRIMJEDBE ITALIJE**

(27) Talijanska nadležna tijela smatrala su u svojim podnescima da prijavljena mjera čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, posebno zato što ne zadovoljava sve uvjete propisane u presudi Suda Europske unije u predmetu *Altmark*. Talijanska nadležna tijela smatrala su da naknada koju je dodijelila Regija nije u skladu ni s Uredbom (EEZ) br. 1191/69 ni s Uredbom (EZ) br. 1370/2007. Italija je u tom pogledu iznijela sljedeće argumente.

(28) Talijanska nadležna tijela istaknula su da za usluge autobusnog prijevoza tijekom predmetnog razdoblja nije postojala ni jednostrano određena obveza obavljanja javne usluge ni ugovorom propisana obveza. Prvo, Italija tvrdi da je društvo Arfea radilo na temelju koncesija koje su se morale svake godine obnavljati na zahtjev trgovačkog društva. Te koncesije (ukupno njih 28, koje su navedene u prethodnoj uvodnoj izjavi 19.), uključivale su obvezu uporabe tarifnog sustava koji je odobrila Regija za unaprijed utvrđeni vozni red u zamjenu za isključivo pravo pružanja relevantnih usluga, ali u njima nije utvrđena posebna obveza obavljanja javne usluge

([10]) Okvirnom odlukom iz 1984. uspostavljene su razine „standardnih troškova” za usluge prijevoza autobusom i tramvajem za grad Torino i za ostale općine u regiji Pijemont te se dalje razlikovalo između nizinskih linija i planinskih linija. U članku 1. navedeno je da su standardni troškovi utvrđeni na temelju razboritih i strogih kriterija za upravljanje uzimajući u obzir i kvalitetu pružene usluge i zemljopisne uvjete. U skladu s člankom 4. iznos dobiven primjenom standardnih troškova na kilometre koje je ostvario pružatelj usluga činio je najnižu prihvatljivu razinu javnih doprinosa godišnje, osim ako su stvarni troškovi koje je snosio pružatelj usluga bili niži od uobičajenih troškova. U tom slučaju javni doprinosi odobravali su se na temelju stvarnih troškova pružatelja usluge.

u smislu članka 2. Uredbe (EEZ) br. 1191/69. Slično tomu, prema mišljenju talijanskih nadležnih tijela, u koncesijama nisu bili navedeni parametri za naknade koji su unaprijed utvrđeni za pojedine obveze obavljanja javnih usluga. Dodjela *ex-post* naknade na temelju presude nacionalnog suda bila bi nespojiva s tim zahtjevom.

(29) Drugo, u svim dokumentima o koncesijama navedeno je da će trgovačko društvo u cijelosti snositi rizik za pružanje usluge te da će trošak u cijelosti snositi pružatelj usluge. Unatoč tome što je u koncesijama koje su odobrila talijanska nadležna tijela propisano da trgovačko društvo snosi isključivu odgovornost za pružanje usluge, društvo Arfea u više je navrata zatražilo produljenje tih koncesija.

(30) Treće, iz dokumenata o koncesijama razvidno je i da su se linije na kojima su vozili autobusi trgovačkog društva nekoliko puta promijenile na njegov zahtjev i stoga se ne može prihvatiti tvrdnja da je regionalno ili pokrajinsko tijelo odredilo obvezu obavljanja javnih usluga, čak ni implicitno.

(31) Nadalje, talijanska nadležna tijela objasnila su da je trgovačko društvo zauzvrat za isključivo pravo pružanja usluga prijevoza, pod uvjetima koji su izmijenjeni na njegov zahtjev, primilo operativne doprinose predviđene u talijanskom zakonodavstvu kao naknadu za pružene usluge, na temelju standardnog troška izračunanog na temelju Okvirne odluke iz 1984. Standardni trošak usluge izračunan je u skladu s tada važećim zakonodavstvom (Zakon br. 151/81 i Regionalni zakon br. 16/82) kojim je predviđen doprinos za troškove pružanja usluga lokalnog javnog prijevoza na temelju standardnih prihvatljivih rashoda. Time se nastojao u cijelosti pokriti operativni deficit trgovačkog društva. U skladu s talijanskim zakonodavstvom takvim operativnim doprinosima nastojalo se omogućiti pružatelju usluga da ostvari gospodarsku ravnotežu, dok su se budući deficiti trebali pripisati neučinkovitom upravljanju pružatelja usluga. U skladu s time izričito je predviđeno da je takve deficite trebalo snositi trgovačko društvo jer nije donijelo potrebne mjere za smanjenje troškova i povećanje prihoda.

(32) Talijanska nadležna tijela tvrde i da je izračun dodatne naknade koju je *ex post* odredio stručnjak kojeg je imenovao Sud očito u suprotnosti sa zahtjevima zajedničkog postupka isplate naknade iz članaka 10. i dalje Uredbe (EEZ) br. 1191/69. Talijanska nadležna tijela tvrde da je stručnjak s kojim se Sud savjetovao jednostavno analizirao troškove i prihode koje je prikazao konzultant trgovačkog društva, koji su utvrđeni *ex post* i bez odgovarajućeg odvajanja računa. Potom su zaključila da je ostvareni rezultat u osnovi bio točan, osim u pogledu nekoliko stavki za koje su utvrđena nepodudaranja.

(33) Talijanska nadležna tijela smatraju i da naknada nije u skladu ni sa zahtjevima iz Uredbe (EZ) br. 1370/2007. Izračunom iznosa naknade posebno se ne bi poštovala metoda iz Priloga 1. Uredbi (EZ) br. 1370/2007 za izračun neto financijskog učinka usklađenosti s obvezom obavljanja javne usluge.

(34) Naposljetku, talijanska nadležna tijela tvrde da je Regionalni upravni sud u svojim presudama naložio da se društvu Arfea plati financijska naknada za izvršavanje obveze obavljanja usluga tijekom1997. i 1998., ali nije dosudio odštetu zbog toga što ti doprinosi nisu isplaćeni. Talijanska nadležna tijela objasnila su da je društvo Arfea 6. lipnja 2014. podnijelo i zahtjev za naknadu štete, uz naknadu koju mu je već dodijelio Regionalni upravni sud. Talijanska nadležna tijela tvrde da to pokazuje da naknada koju je društvu Arfea odobrio Regionalni upravni sud i koja je predmet ove odluke ne čini odštetu.

4. **PRIMJEDBE ZAINTERESIRANIH STRANA**

(35) Trgovačko društvo Arfea, koje je korisnik mjere, bilo je jedina zainteresirana strana koja je dostavila primjedbe kao odgovor na odluku o pokretanju postupka. Trgovačko društvo Arfea u svojim se podnescima nije složilo s preliminarnim stajalištima koje je Komisija zauzela u svojoj odluci o pokretanju postupka.

(36) Društvo Arfea tvrdi prvo da bi Komisija trebala ocijeniti spojivost i zakonitost predmetne mjere samo u skladu s Uredbom (EEZ) br. 1191/69, a ne u skladu s Uredbom (EZ) br. 1370/2007. Društvo Arfea tvrdi da se Uredba (EZ) br. 1370/2007 ne može primjenjivati na slučajeve nastale prije njezina stupanja na snagu, odnosno prije 3. prosinca 2009., što je potvrdio Opći sud u svojoj presudi od 20. ožujka 2013. u predmetu *Andersen* T-92/11. Međutim, društvo Arfea tvrdi da su naknade koje su mu odobrene, u svakom slučaju, u skladu sa zahtjevima iz Uredbe (EZ) br. 1370/2007.

(37) Drugo, društvo Arfea tvrdi da mu je povjerena obveza obavljanja javne usluge u smislu članka 2. stavaka 1. i 2. Uredbe (EEZ) br. 1191/69. Društvo Arfea tvrdi da su usluge lokalnog javnog prijevoza javne usluge. U Italiji bi se te usluge dodjeljivale na temelju administrativnih koncesija i obveze obavljanja javnih usluga povezane s pružanjem tih usluga bile bi propisane u ugovorima o koncesiji te u sporazumima i propisima priloženima tim ugovorima o koncesiji. U slučaju društva Arfea te bi se obveze obavljanja javnih usluga odnosile na vozne redove, autobusne linije, postaje i tarife. U pogledu činjenice da je u koncesijama navedeno da trgovačka društva pružaju usluge na vlastiti rizik, društvo Arfea tvrdi da se to odnosi na sigurnosne rizike za putnike i treće strane, a ne na opći poslovni rizik.

(38) Treće, društvo Arfea tvrdi da zbog toga što nije zatražilo prestanak obveze obavljanja javnih usluga, kako je propisano člankom 4. Uredbe (EEZ) br. 1191/69, ne može biti lišeno svojeg prava na naknadu u skladu s Uredbom (EEZ) br. 1191/69. Društvo Arfea tvrdi da se postupak propisan člankom 4. Uredbe (EEZ) br. 1191/69 ne bi primjenjivao na obveze obavljanja javnih usluga koje su određene poduzetniku nakon stupanja na snagu Uredbe (EEZ) br. 1191/69. To bi se tumačenje članka 4. Uredbe (EEZ) br. 1191/69 moglo, kako tvrdi društvo Arfea, potkrijepiti presudom Suda EU-a od 3. ožujka 2014. u predmetu *CTP* C-518/12.

(39) Četvrto, kada je riječ o izračunu iznosa naknade koju je društvu Arfea dodijelio Regionalni upravni sud regije Pijemont, ono tvrdi da Komisija ne može dovoditi u pitanje izvješće stručnjaka koje je naručio Sud jer je riječ o preliminarnoj tehničkoj radnji koja je u isključivoj nadležnosti nacionalnih sudova. U svakom slučaju, društvo Arfea tvrdi su parametri za izračun naknade bili unaprijed utvrđeni u odluci Regionalnog vijeća od 16. veljače 1984. i da iznos naknade nije bio prekomjeran. Predmetne naknade stoga bi bile u skladu sa zahtjevima koji su u tom pogledu utvrđeni Uredbom (EEZ) br. 1191/69.

(40) Peto, društvo Arfea tvrdi da bi se argumenti sažeti u prethodnim uvodnim izjavama 37. do 39. primjenjivali i na procjenu spojivosti predmetne naknade sa zahtjevima iz Uredbe (EZ) br. 1370/2007. Međutim, u pogledu spojivosti tih naknada s formalnim zahtjevima uvedenima tom Uredbom koju je Komisija citirala u uvodnim izjavama 64. i dalje svoje odluke o pokretanju postupka, društvo Arfea tvrdi da se oni u predmetnom slučaju ne bi trebali primjenjivati. Društvo Arfea tvrdi da bi bilo pravno i logički nemoguće dokazati spojivost s tim zahtjevima jer se predmetna situacija dogodila mnogo godina prije stupanja na snagu Uredbe (EZ) br. 1370/2007.

(41) Naposljetku, društvo Arfea tvrdi da naknade koje mu je odobrio Regionalni upravni sud regije Pijemont zadovoljavaju četiri uvjeta iz presude u predmetu Altmark. Prvo, društvu Arfea povjerila bi se jasno definirana obveza obavljanja javnih usluga, u skladu s prvim uvjetom iz presude Altmark. Drugo, parametri za naknadu utvrdili bi se unaprijed na transparentan i objektivan način u odluci Regionalnog vijeća od 16. veljače 1984., u skladu s drugim uvjetom iz presude Altmark. Treće, u izvješću stručnjaka bilo bi utvrđeno da naknada ne premašuje trošak izvršavanja obveze obavljanja javnih usluga, uključujući razumnu dobit, u skladu s trećim uvjetom iz presude Altmark. Naposljetku, društvo Arfea tipični je poduzetnik kojim se dobro upravlja u smislu četvrtog kriterija iz predmeta Altmark, što je dokazano činjenicom da je njegov prosječni trošak po kilometru bio ispod standardnih regionalnih troškova.

5. **PRIMJEDBE NA PRIMJEDBE TREĆE STRANE**

(42) U svojim primjedbama na primjedbe društva Arfea talijanska nadležna tijela bez dodatnih primjedbi potvrđuju svoje stajalište koje su izrazila u svojim primjedbama na odluku o pokretanju postupka.

6. **PROCJENA POTPORE**

6.1. **Postojanje potpore**

(43) U skladu s člankom 107. stavkom 1. Ugovora, „svaka potpora koju dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku kojim se narušava ili prijeti da će se narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj, nespojiva je s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama”.

(44) U skladu s time, da bi se mogla smatrati državnom potporom u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, potpora mora kumulativno zadovoljavati sve sljedeće uvjete:

— mora je dodjeljivati država ili se dodjeljuje putem državnih sredstava,

— njome se mora davati selektivna prednost stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj,

— njome se narušava tržišno natjecanje ili postoji opasnost da će biti narušeno i

— mora utjecati na trgovinu među državama članicama.

6.1.1. *Odgovornost i državna sredstva*

(45) Komisija napominje da se presudama Regionalnog upravnog suda traži od Regije da plati dodatnu naknadu trgovačkom društvu Arfea za obavljanje usluga linijskog autobusnog prijevoza 1997. i 1998. na regionalnim linijama. Stručnjak je potvrdio da se društvo Arfea nalazilo u gospodarski nepovoljnom položaju zbog manje isplaćenog iznosa naknade za 1 196 780 EUR za 1997. i 102 814 EUR za 1998. zbog obveze obavljanja javnih usluga koja mu je navodno određena. Regija je taj iznos platila trgovačkom društvu Arfea 7. veljače 2014. kako bi postupila u skladu s presudama.

(46) Činjenica da je nacionalni sud odredio Regiji da plati naknadu trgovačkom društvu ne znači da Regija koja je postupila u skladu s tom presudom ne snosi odgovornost jer se nacionalni sudovi te države moraju smatrati državnim tijelima i stoga ih obvezuje njihova dužnost iskrene suradnje ([11]).

(47) Mjera se stoga može pripisati državi i ta je naknada isplaćena iz državnih sredstava.

6.1.2. *Selektivna gospodarska prednost*

(48) Komisija napominje na početku da trgovačko društvo Arfea obavlja gospodarsku djelatnost, odnosno usluge putničkog prijevoza uz nadoknadu. Stoga bi se trgovačko društvo Arfea trebalo smatrati „poduzetnikom" u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora.

(49) I odobravanje mjere bi se trebalo smatrati selektivnim jer pogoduje samo društvu Arfea.

(50) U pogledu povoljnijeg gospodarskog položaja, iz presude u predmetu Altmark može se zaključiti da se naknadom koju je država odobrila ili je isplaćena poduzetnicima iz državnih sredstava zbog obveze obavljanja javnih usluga ti poduzetnici ne stavljaju u povoljniji položaj i ona stoga ne čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora, ako je su kumulativno ispunjena četiri uvjeta:

— prvo, trgovačko društvo primatelj mora izvršavati obvezu obavljanja javne usluge i te su obveze jasno definirane,

— drugo, parametri na temelju kojih se izračunava naknada utvrđeni su unaprijed na objektivan i transparentan način,

— treće, naknada ne premašuje iznos nužan za pokrivanje svih troškova nastalih za vrijeme izvršavanja obveze obavljanja javne usluge, ili njihova dijela, uzimajući u obzir odgovarajuće primitke i razumnu dobit ostvarenu ispunjavanjem tih obveza,

— četvrto, ako trgovačko društvo koje će izvršavati obvezu obavljanja javne usluge nije odabrano u postupku javne nabave, iznos potrebne naknade utvrđen je na temelju analize troškova koje bi tipično trgovačko društvo, kojim se dobro upravlja i koje ima odgovarajuća prijevozna sredstva kako bi moglo ispuniti nužne zahtjeve za obavljanje javne usluge, snosilo tijekom izvršavanja tih obveza, uzimajući u obzir odgovarajuće primitke i razumnu dobit za izvršavanje obveza.

([11]) Predmet C-527/12 Komisija protiv Njemačke, EU:C:2014/2193, točka 56. i navedena sudska praksa. Vidjeti i predmet C-119/05 Lucchini, EU:C:2007:434, točka 59.

(51) U skladu s presudom u predmetu Altmark moraju biti istovremeno ispunjena sva četiri uvjeta da bi se moglo isključiti postojanje gospodarske prednosti kada se naknada trgovačkim društvima dodjeljuje zbog obveze javne usluge koja im je određena.

(a) Prvi uvjet iz presude u predmetu Altmark

(52) Kada je riječ o prvom uvjetu iz presude Altmark, Komisija prvo napominje da države članice moraju pokazati da je određenom poduzetniku povjerena obveza obavljanja javnih usluga te da je određivanje takve obveze obavljanja javnih usluga opravdano općim interesom ([12]). Međutim, talijanska nadležna tijela nisu objasnila koje su obveze obavljanja javnih usluga opravdane javnim interesom određene društvu Arfea. S druge strane, tvrdila su da društvu Arfea nije povjerena nikakva obveza obavljanja javnih usluga.

(53) Drugo, Komisija napominje da se pojam obveze obavljanja javnih usluga odnosi na uvjete određene tom operatoru koje taj operator, kada bi uzeo u obzir svoj vlastiti tržišni interes, ne bi preuzeo ili ne bi preuzeo u istoj mjeri bez nagrade. Dalje, nadležno tijelo mora jasno definirati te uvjete u aktu o ovlaštenju. U tom smislu društvo Arfea nije moglo točno objasniti koje su mu obveze obavljanja javne usluge određene ni pokazati da su te obveze obavljanja javnih usluga jasno definirane u aktu o ovlaštenju. Nadalje, zbog razloga koji su objašnjeni u uvodnim izjavama 77. i 82. u nastavku, Komisija smatra da postoje ozbiljne naznake da društvu Arfea nije određena takva jasno definirana obveza obavljanja javnih usluga.

(b) Drugi uvjet iz presude u predmetu Altmark

(54) U pogledu drugog uvjeta iz presude u predmetu Altmark, Komisija primjećuje da parametri za izračun naknade dodijeljene društvu Arfea u presudama Regionalnog upravnog suda nisu bili utvrđeni unaprijed. Oni su utvrđene isključivo na temelju *ex post* izračuna stručnjaka na temelju različitih pretpostavki koje nisu objašnjene na odgovarajući način te bez odvajanja računa.

(55) Protivno onome što tvrdi društvo Arfea, ne može se smatrati da su parametri za izračun tih naknada utvrđeni u odluci Regionalnog vijeća od 16. veljače 1984. Naknade koje je društvu Arfea dodijelio Regionalni upravni sud dodatne su naknade dodijeljene isključivo radi pokrivanja financijskog opterećenja nametnutog društvu Arfea obvezom obavljanja javnih usluga, a koje se ne bi moglo u cijelosti pokriti naknadama koje su mu dodijeljene primjenom odluke Regionalnog vijeća od 16. veljače 1984.

(56) Takav pristup u suprotnosti je s drugim uvjetom iz presude u predmetu Altmark i svaka naknada dodijeljena na toj osnovi čini državnu potporu. Sud je u svojoj presudi u predmetu Altmark jasno utvrdio da „ako država članica poduzetniku plati naknadu za gubitak a da nije unaprijed utvrdila parametre za takvu naknadu i ako se nakon toga pokaže da obavljanje određenih usluga povezanih s izvršavanjem obveze obavljanja javnih usluga nije bilo gospodarski održivo, to plaćanje čini financijsku mjeru koja je obuhvaćena pojmom državnih potpora u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a” ([13]).

(57) Komisija stoga zaključuje da prijavljena mjera ne ispunjava drugi uvjet iz presude u predmetu Altmark.

(c) Treći uvjet iz presude u predmetu Altmark

(58) Kada je riječ o trećem uvjetu iz presude u predmetu Altmark, Komisija smatra da kada poduzetnik obavlja djelatnosti koje podliježu obvezi obavljanja javnih usluga i djelatnosti koje ne podliježu toj obvezi nije moguće precizno utvrditi koji su troškovi nastali izvršavanjem obveze obavljanja javnih usluga ako pružatelj usluga ne vodi odvojeno računovodstvo za različite djelatnosti.

([12]) Predmet T-17/02 Fred Olsen [2005] ECR II-2031, točka 216.; Predmet T-289/03 BUPA i ostali protiv Komisije [2008] ECR II-81, točke 166. – 169. i 172.

([13]) Predmet C-280/00 Altmark Trans protiv Regierungsprasidium Magdeburg EU:C:2003:415, točka 91.

(59) U ovom su slučaju talijanska nadležna tijela tvrdila da društvo Arfea nije na odgovarajući način primijenilo odvajanje računa djelatnosti koje navodno podliježu obvezi obavljanja javnih usluga koju je odredila regija Pijemont i svojih ostalih djelatnosti. Komisija je također izrazila sumnju u to je li društvo Arfea primijenilo takvo odvajanje računa i društvo Arfea nije iznijelo primjedbe o tome pitanju. Nadalje, na temelju izvadaka iz izvještaja društva Arfea koje je stručnjak kojeg je imenovao Sud upotrijebio za izračun iznosa naknada nije razvidno razdvajanje računa između različitih djelatnosti društva Arfea. Stručnjak kojeg je imenovao Sud *ex post* je primijenio razdvajanje troškova na temelju osnovnog modela koji su pripremili konzultanti društva Arfea, kojim su utvrđeni postoci troškova koji se raspodjeljuju na različite djelatnosti društva Arfea.

(60) Drugo, Komisija smatra da su iznosi dobiti koje je stručnjak uzeo u obzir za izračun iznosa naknade viši od iznosa koji se mogu smatrati razumnom dobiti u smislu trećeg uvjeta iz presude u predmetu Altmark.

(61) Stručnjak je smatrao da je stopa povrata na uloženi kapital u iznosu 12,89 % tijekom 1997. i 10,81 % tijekom 1998. razumna stopa dobiti. Te su stope utemeljene na prinosu talijanske desetogodišnje državne obveznice (6,8 % za 1997.) uvećanom za prosječnu premiju rizika (4,8 % za 1997.) ispravljenu na više kako bi se uzelo u obzir financijsko stanje društva Arfea (za 1,28 % za 1997.).

(62) U tom pogledu Komisija primjećuje da je premija rizika koju je utvrdio stručnjak posebno visoka s obzirom na činjenicu da je društvo Arfea bilo izloženo prilično ograničenom riziku. Društvo Arfea upravljalo je koncesijama na temelju isključivog prava, zbog čega je bilo zaštićeno od tržišnog natjecanja ostalih operatora i naknadom koju je utvrdio stručnjak nadoknađen je navodni ukupni trošak nastao zbog obveze obavljanja javnih usluga.

(63) Nadalje, Komisija napominje da je stručnjak, iako je uočio da je u prometnom sektoru prosječni rizik ispod tržišne vrijednosti, ispravio premiju rizika na više kako bi uzeo u obzir financijsku izloženost društva Arfea koja je bila viša od prosjeka sektora. Stručnjak pritom nije uzeo u obzir rizik tipičnog prijevoznika već vlastiti rizik društva Arfea, koji je bio viši od prosjeka u sektoru.

(64) S obzirom na navedeno, Komisija smatra da nije zadovoljen treći uvjet iz presude u predmetu Altmark.

(d) Zaključak

(65) S obzirom na kumulativnu prirodu uvjeta iz presude Altmark i činjenicu da predmetna mjera ne zadovoljava prva tri uvjeta iz presude Altmark, Komisija ne mora ispitivati je li zadovoljen četvrti uvjet iz presude u predmetu Altmark.

(66) Na temelju navedenog, Komisija smatra da dodatna naknada plaćena društvu Arfea za usluge pružene u predmetnom razdoblju ne ispunjava četiri kumulativna uvjeta iz presude Altmark i da se stoga to trgovačko društvo selektivno stavlja u gospodarski povoljniji položaj za potrebe članka 107. stavka 1. Ugovora.

6.1.3. *Narušavanje tržišnog natjecanja i utjecaj na trgovinu između država članica*

(67) Komisija napominje da su predmetne naknade poglavito dodijeljene društvu Arfea dvjema presudama Regionalnog upravnog suda regije Pijemont od 10. listopada 2013. te da ih je regija Pijemont isplatila 7. veljače 2014., odnosno dugo vremena nakon što je tržište putničkog prijevoza autobusom otvoreno tržišnom natjecanju u EU-u.

(68) U tom pogledu Sud EU-a naveo je u svojoj presudi u predmetu Altmark da je od 1995. nekoliko država članica počelo otvarati određena tržišta prijevoza tržišnom natjecanju trgovačkih društava s poslovnim nastanom u drugim državama članicama, pa je stoga u tom trenutku nekoliko trgovačkih društava već nudilo svoje usluge gradskog, prigradskog i regionalnog prijevoza u državama članicama koje nisu njihove države članice podrijetla.

(69) Stoga bi trebalo smatrati da bi se dodjeljivanjem naknade trgovačkom društvu Arfea moglo narušiti tržišno natjecanje na tržištu obavljanja usluga prijevoza putnika autobusima i utjecati na trgovinu među državama članicama u tolikoj mjeri da bi to negativno utjecalo na mogućnost prijevoznika s poslovnim nastanom u drugim državama članicama da pružaju usluge u Italiji te bi se osnažio položaj trgovačkog društva Arfea na tržištu jer bi se ono oslobodilo troškova koje bi obično moralo snositi u svakodnevnom poslovanju.

(70) Komisija dalje napominje da je trgovačko društvo Arfea aktivno na drugim tržištima, kao što je tržište pružanja privatnih usluga prijevoza, i stoga se na tome tržištu natječe s drugim trgovačkim društvima u Uniji. Naknadom dodijeljenom trgovačkom društvu Arfea moglo bi se također ugroziti tržišno natjecanje i ona bi mogla utjecati i na trgovinu među državama članicama na tim tržištima.

(71) Stoga Komisija zaključuje da se mjerom narušava tržišno natjecanje i da ona utječe na trgovinu među državama članicama.

6.1.4. *Zaključak*

(72) S obzirom na navedeno, Komisija zaključuje da mjera čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora.

6.2. **Izuzeće od obveze prijave u skladu s Urebom (EEZ) br. 1191/69**

(73) Da bi se moglo prihvatiti obrazloženje Regionalnog upravnog suda da je društvo Arfea imalo pravo na dodatnu naknadu za obvezu obavljanja javnih usluga u skladu s Uredbom (EEZ) br. 1191/69, društvo Arfea moralo je steći pravo na dodatnu naknadu u trenutku kad je pružilo te usluge i ta su plaćanja naknade morala biti izuzeta od obveznog postupka prijavljivanja u skladu s člankom 17. stavkom 2. Uredbe (EEZ) br. 1191/69. U protivnom, ako naknada čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, ona bi neprijavljivanjem postala nezakonita u skladu s člankom 108. UFEU-a. To je zato što je, u skladu s člankom 17. stavkom 2. te Uredbe, naknada plaćena u skladu s tom Uredbom izuzeta od postupka prethodnog obavješćivanja iz članka 108. stavka 3. UFEU-a pa stoga i od obveze prijavljivanja.

(74) U tom pogledu, može se zaključiti iz presude u predmetu *Combus* da se pojam „naknade za javnu uslugu" u smislu te odredbe mora tumačiti vrlo usko ([14]). Izuzećem od obveze prijave predviđene u članku 17. stavku 2. Uredbe (EEZ) br. 1191/69 obuhvaćena je samo naknada za obveze obavljanja javne usluge koje su trgovačkom društvu određene jednostrano u skladu s člankom 2. te Uredbe i izračunane primjenom metode opisane u člancima 10. do 13. te Uredbe (zajednički postupak isplate naknade). Ono se, međutim, ne primjenjuje na ugovore o javnim uslugama iz članka 14. Naknada plaćena na temelju ugovora o javnoj usluzi definiranog u članku 14. Uredbe (EEZ) br. 1191/69 koja čini državnu potporu mora se prijaviti Komisiji prije stupanja na snagu. Neprijavljena naknada smatrat će se nezakonito provedenom potporom u skladu s člankom 108. Ugovora.

(75) Pitanje jesu li člankom 17. stavkom 2. Uredbe (EEZ) br. 1191/69 talijanska nadležna tijela zaista oslobođena obveze prethodne prijave u ovom slučaju stoga poglavito ovisi o tome je li Regija zaista trgovačkom društvu Arfea jednostrano odredila obvezu obavljanja javnih usluga i, drugo, o tome je li naknada plaćena na temelju te obveze u skladu s Uredbom (EEZ) br. 1191/69. Komisija će naizmjence razmotriti oba pitanja.

i. Jednostrano određena obveza obavljanja javnih usluga

(76) Društvo Arfea tvrdi da joj je regija Pijemont odredila obveze obavljanja javnih usluga koje su utvrđene u ugovorima o koncesiji za pružanje usluga prijevoza autobusom te u sporazumima i pravilima priloženima tim ugovorima o koncesiji. Te obveze obavljanja javnih usluga odnosile bi se na vozne redove, autobusne linije, postaje i tarife.

([14]) Predmet T157/01 Danske Busvognmænd, [2004] EU:T:2004:76, točke 77., 78. i 79.

(77) Komisija prvo napominje da je u tim ugovorima o koncesiji jasno predviđeno da su važeći samo jednu godinu i da se mogu obnoviti na zahtjev pružatelja usluga prijevoza podložno plaćanju naknade za koncesiju. Može se zaključiti da su te koncesije činile osnovu ugovora između društva Arfea i regije Pijemont koji je društvo Arfea dobrovoljno sklopilo.

(78) Stoga se ne može smatrati da su obveze obavljanja javnih usluga u smislu Uredbe (EEZ) br. 1191/69 jednostrano određene na temelju tih ugovora. Kako je Opći sud podsjetio u svojoj presudi od 3. ožujka 2016. u predmetu *Simet* T-15/14, dobrovoljno pridržavanje ugovornog odnosa nije isto što i jednostrano određivanje obveze obavljanja javnih usluga i ne uzrokuje obvezu plaćanja naknade u skladu s Uredbom (EEZ) br. 1191/69 ([15]).

(79) Drugo, Komisija napominje da društvo Arfea nije jasno navelo sporazume i pravila priložene ugovorima o koncesiji kojima joj je navodno određena obveza obavljanja javnih usluga. Međutim, Komisija to tumači kao da društvo Arfea upućuje na sporazume o autobusnim linijama i voznim redovima koji su priloženi ugovorima o koncesiji i na cjenike za regionalne usluge, na koje se upućuje u nekim ugovorima o koncesiji.

(80) Kada je riječ o tim sporazumima o autobusnim linijama i voznim redovima, Komisija napominje da se ne može smatrati da se njima društvu Arfea jednostrano određuje obveza obavljanja javnih usluga. Štoviše, društvo Arfea dobrovoljno je sklopilo same ugovore o koncesijama. Nadalje, sadržaj tih ugovora izmijenjen je u pogledu, na primjer, autobusnih linija na zahtjev društva Arfea za nekoliko koncesija. Stoga se ne može smatrati da je njima jednostrano određena obveza obavljanja javnih usluga u smislu članka 2. Uredbe (EEZ) br. 1191/69.

(81) Kada je riječ o cjenicima za regionalne usluge kojima se utvrđuju maksimalne tarife za sve putnike, Komisija napominje da je Opći sud jasno objasnio u svojoj presudi od 3. ožujka 2016. u predmetu *Simet* T-15/14 da se takvim općim pravilima o tarifama ne određuje obveza obavljanja javnih usluga u smislu članka 2. Uredbe (EEZ) br. 1191/69. Sud tvrdi da je pojam tarifne obveze u smislu te odredbe ograničen na maksimalne tarife određene za određenu kategoriju putnika ili proizvoda i da njima nisu obuhvaćene opće mjere cjenovne politike ([16]).

(82) Naposljetku, Komisija napominje da se, u svakom slučaju, činjenica da je društvo Arfea zatražilo obnovu koncesija i čak platilo naknadu za koncesiju ne može izjednačiti s određivanjem obveze obavljanja javnih usluga u smislu članka 2. stavka 1. Uredbe (EEZ) br. 1191/69. U skladu s tom odredbom, obveza javne usluge znači „obveze koje prijevoznik ne bi preuzeo ili ih ne bi preuzeo u jednakoj mjeri ili pod jednakim uvjetima da u obzir uzima samo svoj poslovni interes". Kako je Opći sud primijetio u svojoj presudi od 3. ožujka 2016. u predmetu *Simet* T-15/14, teško je prihvatiti da bi poduzetnik tražio obnovu koncesije s obzirom na obveze koje proizlaze iz te koncesije ako provedba te koncesije nije u njegovom tržišnom interesu.

ii. Sukladnost naknade sa zajedničkim postupkom isplate naknade

(83) Čak i da je dokazano da su u ovom slučaju trgovačkom društvu Arfea jednostrano određene obveze obavljanja javnih usluga, što nije slučaj, da bi mogla biti izuzeta od obveze prethodne prijave iz članka 17. stavka 2. te Uredbe, naknada za te usluge svejedno bi trebala biti u skladu sa zajedničkim postupkom isplate naknade (Odjeljak IV.) iz Uredbe (EEZ) br. 1191/69. Komisija smatra da to nije slučaj.

(84) U tom pogledu Komisija prvo podsjeća da se na temelju članaka 10. i 11. Uredbe (EEZ) br. 1191/69 može zaključiti da naknada ne može biti veća od financijskog opterećenja koje poduzetnik snosi zbog određivanja obveza obavljanja javnih usluga. Nadalje, u članku 1. stavku 5. verzije Uredbe (EEZ) br. 1191/69 koja

([15]) Predmet T-15/14, Simet SpA protiv Komisije, točka 163.
([16]) Predmet T-15/14, Simet SpA protiv Komisije, točka 159.

se primjenjivala od 1. srpnja 1992. propisano je da: „Ako prijevoznik, osim pružanja javnih usluga, obavlja i druge poslove, tada on mora pružati javne usluge kao odvojene djelatnosti koje ispunjavaju najmanje sljedeće uvjete:

(a) poslovni računi za svaku od djelatnosti moraju biti odvojeni, a dio imovine za svaku od tih djelatnosti mora se koristiti u skladu s važećim računovodstvenim pravilima;

[…]"

(85) Drugo, Komisija podsjeća da je člankom 13. Uredbe (EEZ) br. 1191/69 propisano da uprava unaprijed utvrđuje iznos naknade.

(86) U ovom slučaju Komisija smatra da naknade dodijeljene trgovačkom društvu Arfea nisu u skladu s tim zahtjevima.

(87) Komisija prvo napominje, kako je navedeno u prethodnoj uvodnoj izjavi 59., da nije dokazano da je društvo Arfea pravilno provelo odvajanje računa između svojih djelatnosti koje navodno podliježu obvezi obavljanja javnih usluga i svojih ostalih djelatnosti, kako je propisano člankom 1. stavkom 5. točkom (a) Uredbe (EEZ) br. 1191/69. S druge strane, na temelju izvadaka iz financijskih izvještaja društva Arfea za 1997. i 1998. koje je stručnjak kojeg je odredio sud upotrijebio za utvrđivanje iznosa naknada nije razvidno da su troškovi odvojeni prema djelatnostima.

(88) Nadalje, Komisija napominje da, protivno članku 13. Uredbe (EEZ) br. 1191/69, naknada dodijeljena društvu Arfea nije utvrđena unaprijed već na temelju *ex post* procjene, kako je propisao Regionalni upravni sud.

(89) U svjetlu tih opažanja, Komisija zaključuje da dodatne naknade koje je Regionalni upravni sud regije Pijemont dodijelio društvu Arfea nisu bile izuzete od obveze prethodne prijave u skladu s člankom 17. stavkom 2. Uredbe (EEZ) br. 1191/69.

6.3. **Spojivost državne potpore**

(90) Budući da nije dokazano da je predmetna mjera izuzeta od obveze prethodne prijave u skladu s člankom 17. stavkom 2. Uredbe (EEZ) br. 1191/69, trebat će ispitati sukladnost plaćanja s unutarnjim tržištem jer se smatra da ona čine državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora, kako je objašnjeno u odjeljku 6.1.

(91) U tom pogledu u članku 93. Ugovora propisana su pravila za spojivost državne potpore u području koordinacije prometa i obveze obavljanja javnih usluga u području prometa i on je *lex specialis* u odnosu na članak 107. stavak 3. i članak 106. stavak 2. jer sadržava posebna pravila o spojivosti državne potpore. Sud EU-a presudio je da se tom odredbom „potvrđuje da je potpora u području prometa spojiva s unutarnjim tržištem samo u strogo definiranim slučajevima kojima se ne ugrožavaju opći interesi [Unije]" ([17]).

(92) Uredba (EZ) br. 1370/2007 stupila je na snagu 3. prosinca 2009. i njome su stavljene izvan snage Uredba (EEZ) br. 1191/69 i Uredba Vijeća (EEZ) br. 1107/70 ([18]). Uredba (EZ) br. 1370/2007 primjenjuje se na naknadu za obveze obavljanja javnih usluga u području javnog željezničkog i cestovnog prijevoza putnika.

(93) Komisija smatra da ispitivanje spojivosti neprijavljene mjere treba provoditi u skladu s Uredbom (EZ) br. 1370/2007, jer je ona bila na snazi u trenutku donošenja ove Odluke. Komisija napominje i da je dodatna naknada koju je društvu Arfea dodijelio Regionalni upravni sud plaćena 7. veljače 2014. ([19]).

(94) U članku 9. stavku 1. Uredbe (EZ) br. 1370/2007 propisano je da „naknada za javnu uslugu obavljanja javnog prijevoza putnika ili za poštovanje tarifnih obveza ustanovljenih općim pravilima, koja je plaćena u skladu s ovom Uredbom, sukladna je sa [zajedničkim] tržištem. Takva je naknada izuzeta od obveze prethodne prijave utvrđene u članku [108. stavku 3.] Ugovora."

([17]) Predmet 156/77 Komisija protiv Belgije, [1978] EU:C:1978:180, točka 10.
([18]) SL L 130, 15.6.1970., str.1.
([19]) C 303/13 P Commission v. Andersen, točka 55.

(95) Zbog razloga navedenih u nastavku Komisija smatra da neprijavljena naknada nije u skladu s Uredbom (EZ) br. 1370/2007 pa se stoga ne može proglasiti spojivom sa zajedničkim tržištem u skladu s člankom 9. stavkom 1. te Uredbe.

(96) Prvo, Komisija napominje da ugovori o koncesijama ne zadovoljavaju zahtjeve iz članka 4. te Uredbe kojom je propisan obvezni sadržaj općih pravila i ugovora o javnim uslugama kojima se utvrđuju obveze obavljanja javnih usluga:

— Člankom 4. stavkom 1. točkom (b) propisano je da se parametri na temelju kojih se izračunava naknada utvrđuju unaprijed na objektivan i transparentan način na način kojim se onemogućuje naplaćivanje prekomjerne naknade. Međutim, kako je objašnjeno u prethodnim uvodnim izjavama 54. do 57. o ispunjavanju drugog uvjeta iz presude Altmark, dodatne naknade odobrene društvu Arfea nisu izračunane na temelju parametara koji su utvrđeni unaprijed na objektivan i transparentan način.

— Člankom 4. stavkom 1. točkom (c) i člankom 4. stavkom 2. propisano je da u ugovoru o obavljanju javnih usluga moraju biti predviđeni mehanizmi za raspodjelu troškova i prihoda povezanih s pružanjem usluga. Međutim, ugovori o koncesijama nisu sadržavali mehanizme o raspodjeli troškova i prihoda i, kako je objašnjeno u prethodnoj uvodnoj izjavi 59., društvo Arfea nije primijenilo pravilno odvajanje računa između svojih različitih djelatnosti.

(97) Drugo, Komisija napominje da predmetna mjera ne ispunjava relevantne zahtjeve iz Uredbe (EZ) br. 1370/2007 o izračunu iznosa naknade.

(98) U članku 6. stavku 1. Uredbe (EZ) br. 1370/2007 propisano je da u slučaju izravno dodijeljenih ugovora o javnim uslugama naknada mora biti u skladu s odredbama Uredbe (EZ) br. 1370/2007 i s odredbama utvrđenima u Prilogu kako bi se osiguralo da naknada ne premašuje iznos nužan za izvršavanje obveze obavljanja javnih usluga.

(99) U točki 2. Priloga Uredbi (EZ) br. 1370/2007 predviđeno je da naknada ne smije premašivati iznos koji odgovara financijskom iznosu sastavljenom od sljedećih čimbenika: troškova povezanih s obvezom obavljanja javnih usluga umanjenih za pozitivne financijske učinke nastale u mreži kojom se upravlja u okviru obveze obavljanja javne usluge plus razumna dobit. U točki 4. tog Priloga propisano da se troškovi i prihodi izračunavaju u skladu s važećim računovodstvenim i poreznim pravilima. U točki 5. priloga propisano je sljedeće: „ako operater javne usluge ne obavlja samo usluge za koje prima naknadu i koje su dio obveze obavljanja javnih usluga, nego se bavi i drugim djelatnostima, računi tih javnih usluga moraju biti odvojeni tako da barem sljedeći uvjeti budu zadovoljeni:

— operativni računi svake od ovih djelatnosti moraju biti odvojeni i raspodjela odgovarajuće imovine i fiksnih troškova mora biti utvrđena u skladu s važećim računovodstvenim i poreznim pravilima,

— predmetna javna usluga ne smije se ni u kakvim okolnostima teretiti za ikakve varijabilne troškove, odgovarajući dio fiksnih troškova i razumnu dobit vezanu uz ostale djelatnosti operatera javne usluge,

— troškovi javne usluge moraju biti u ravnoteži s prihodima od poslovanja i plaćanjima od strane tijela javne vlasti, bez mogućnosti prijenosa prihoda drugom sektoru djelatnosti operatera javne usluge.”

(100) Međutim, kako je već navedeno u uvodnoj izjavi 59., društvo Arfea nije primijenilo pravilno odvajanje računa svojih djelatnosti koje navodno podliježu obvezi obavljanja javnih usluga i svojih ostalih djelatnosti, kako je propisano točkom 5. Priloga Uredbi (EZ) br. 1370/2007. Zato nije moguće pokazati da iznos naknade, bez obzira na to koliki je iznos u konačnici dodijeljen, ne premašuje iznos koji odgovara neto financijskom učinku jednakom ukupnom zbroju pozitivnih ili negativnih učinaka poštovanja obveza obavljanja javnih usluga na troškove i prihode operatera javnih usluga (točka 2. Priloga Uredbi (EZ) br. 1370/2007). Nadalje, ako parametri za naknade nisu utvrđeni unaprijed, izračun naknade mora se nužno izvršavati *ex post* na temelju arbitrarnih pretpostavki, kako su učinili konzultanti društva Arfea i stručnjak kojeg je imenovao Regionalni upravni sud regije Pijemont. Naposljetku, kako je objašnjeno u uvodnim izjavama 60. do 63., iznosi dobiti koje je stručnjak uzeo u obzir za izračun iznosa naknade viši su od iznosa koji se mogu smatrati razumnom dobiti.

(101) Treće, Komisija napominje da je sâmo društvo Arfea potvrdilo da u ovom slučaju nisu ispunjeni zahtjevi iz Uredbe (EZ) br. 1370/2007 tvrdeći da bi takva usklađenost bila zakonski i logično nemoguća, jer se predmetna situacija dogodila mnogo godina prije stupanja na snagu predmetne Uredbe.

(102) U skladu s time, Komisija smatra da dodatna naknada koju je odredio Regionalni upravni sud nije isplaćena u skladu s Uredbom (EZ) br. 1370/2007 i da stoga dodatna naknada nije spojiva s unutarnjim tržištem.

6.4. **Naknada koju je dodijelio Regionalni upravni sud nije odšteta**

(103) Komisija je u odluci o pokretanju postupka pozvala sve zainteresirane strane da dostave primjedbe na pitanje odnose li se presude Regionalnog upravnog suda na dodjelu odštete za navodnu povredu zakona, a ne na određivanje obveze obavljanja javne usluge na temelju primjenjivih uredbi Vijeća. Primjedbe o tome dostavila su samo talijanska nadležna tijela tvrdeći da predmetna mjera čini dodjelu naknade za obvezu obavljanja javnih usluga, a ne odštetu.

(104) Komisija napominje u tom pogledu da se, u određenim okolnostima, odštetom zbog štetnog postupanja ili drugih postupaka nacionalnih nadležnih tijela ([20]) ne osigurava prednost i stoga se ona ne može smatrati državnom potporom u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora ([21]). Svrha naknade za pretrpljenu štetu drugačija je od svrhe državne potpore jer joj je cilj vratiti oštećenu stranku u situaciju u kojoj se nalazila prije štetnog čina, kao da se taj čin nije dogodio (*restitutio in integrum*).

(105) Međutim, da se na odštetu ne bi primjenjivala pravila o državnim potporama, ona se mora temeljiti na općem pravilu o naknadi. ([22]) Nadalje, u svojoj presudi u predmetu *Lucchini*, Sud EU-a smatrao je da nacionalni sud nije mogao primijeniti nacionalno pravo ako bi se primjenom tog prava„ugrozila primjena prava Zajednice jer bi se onemogućio povrat državne potpore dodijeljene protivno pravu Zajednice" ([23]). Ta se izjava temelji na načelu da se pravilo iz nacionalnog prava ne može primijeniti ako bi se njegovom primjenom ugrozila ispravna primjena prava Unije ([24]). U tom pogledu Opći sud smatrao je u svojoj presudi od 3. ožujka 2016. u predmetu *Simet* T-15/14 da se odšteta koja bi se sastojala od naknade za stavljanje u nepovoljni položaj uvođenjem obveze obavljanja javnih usluga ne može ne smatrati državnom potporom samo zato što se sastojala od dodjele odštete jer bi se time omogućilo zaobilaženje članaka 107. i 108. Ugovora ([25]).

(106) U odnosu na dodatnu potporu koju je trgovačkom društvu Arfea dodijelio Regionalni upravni sud, Komisija prvo napominje da se u svim presudama Regionalnog upravnog suda upućuje na pravo društva Arfea da zaprimi iznose naknade u skladu s člancima 6., 10. i 11. Uredbe (EEZ) br. 1191/69, koju treba utvrditi uprava na temelju pouzdanih podataka. To pokazuje da pravo trgovačkog društva Arfea na dodatnu naknadu ne proizlazi, prema mišljenju Regionalnog upravnog suda, iz općeg pravila o naknadi štete zbog štetnog postupanja ili nekog drugog postupka nacionalnih nadležnih tijela, već iz prava koja navodno proizlaze iz Uredbe (EEZ) br. 1191/69.

(107) Drugo, Komisija napominje da je društvo Arfea 6. lipnja 2014. podnijelo zahtjev talijanskim sudovima u kojem traži da mu regija Pijemont, povrh naknada koje mu je Regionalni upravni sud već dodijelio, plati i odštetu. Društvo Arfea tvrdilo je u svojem zahtjevu da je pretrpjelo štetu zbog kasnog priznavanja i plaćanja naknada koje mu je Regija dugovala za 1997. i 1998. To pokazuje da sâmo društvo Arfea smatra da naknade koje mu je Regionalni upravni sud prethodno dodijelio ne čine odštetu.

([20]) Primjerice, šteta ili neopravdano bogaćenje.
([21]) Spojeni predmeti 106 do 120/87, Asteris i ostali protiv Grčke i EEZ-a, EU:C:1988:457.
([22]) Vidjeti Odluku Komisije od 16. lipnja 2004. o nizozemskoj potpori Akzo Nobelu u cilju smanjenja prijevoza klora (predmet N 304/2003), sažetak obavijesti u SL C 81, 2.4.2005., str. 4.; vidjeti i Odluku Komisije od 20. prosinca 2006. o nizozemskoj potpori za preseljenje trgovačkog društva za rastavljanje automobila Steenbergen (predmet N 575/2005), sažetak obavijesti u SL C 80, 13.4.2007., str. 1.
([23]) Predmet C-119/05 Lucchini, EU:C:2007:434, točka 59.
([24]) Vidjeti prethodni predmet, točku 61.
([25]) Predmet T-15/14, Simet SpA protiv Komisije, točke 102.–103.

(108) Treće, Komisija smatra bi, u svakom slučaju, odšteta u korist društva Arfea zbog financijskog opterećenja koje je nastalo zato što su mu talijanska nadležna tijela navodno nezakonito jednostrano odredila obvezu obavljanja javnih usluga činila povredu članaka 107. i 108. Ugovora.

(109) To je zato što bi se takvom dodjelom ostvario isti rezultat za trgovačko društvo Arfea kao i dodjelom naknade za javnu uslugu za predmetno razdoblj, unatoč tome što ugovori o koncesijama koji se primjenjuju na predmetne usluge nisu izuzeti od obveze prethodne prijave niti su u skladu s materijalnim zahtjevima Uredbe (EEZ) br. 1191/69 ili Uredbe (EZ) br. 1370/2007, kako je prethodno prikazano.

(110) Dostupnošću takve dodjele stoga bi se učinkovito omogućilo zaobilaženje pravila o državnim potporama i uvjeta koje je propisao zakonodavac Unije i u skladu s kojima nadležna tijela, kada određuju obvezu obavljanja javnih usluga ili sklapaju ugovor o toj obvezi, nadoknađuju pružateljima javnih usluga troškove nastale zbog izvršavanja obveze obavljanja javne usluge. Doista, isplata odštete jednake zbroju iznosa potpore čija se dodjela planirala činila bi neizravnu dodjelu državne potpore koja je nezakonita i nespojiva s unutarnjim tržištem ([26]). Kako je prethodno navedeno, Opći sud objasnio je da se u takvim okolnostima ne mogu zaobići pravila o državnim potporama samo zato što bi se predmetna mjera sastojala od dosuđivanja odštete ([27]).

(111) U skladu s time, Komisija ne smatra da je presudom Regionalnog upravnog suda dosuđena naknada za štetu koju je društvo Arfea pretrpjelo zbog štetnog postupanja ili drugog postupka nacionalnih tijela već da je njome dodijeljena nezakonita i nespojiva državna potpora koja je zabranjena u skladu s člankom 107. stavkom 1. Ugovora.

(112) S obzirom na navedeno, Komisija zaključuje da neprijavljena mjera čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. Ugovora koja je nespojiva s unutarnjim tržištem.

7. **POVRAT POTPORE**

(113) U skladu s Ugovorom i utvrđenom sudskom praksom Suda EU-a, Komisija je nadležna odlučiti da predmetna država članica mora ukinuti ili izmijeniti potporu kada utvrdi da je ona nespojiva s unutarnjim tržištem ([28]). Sud je također dosljedno smatrao da je svrha obveze države članice da ukine potporu koju Komisija smatra nespojivom s unutarnjim tržištem obnoviti prethodno stanje ([29]).

(114) U tom kontekstu Sud je utvrdio da je taj cilj ostvaren kada je primatelj otplatio iznose isplaćene temeljem nezakonite potpore i time se odrekao prednosti koju je imao nad konkurentima na tržištu i kada je obnovljeno stanje koje je postojalo prije plaćanja potpore ([30]).

(115) U skladu sa sudskom praksom, u članku 16. stavku 1. Uredbe Vijeća (EU) br. 2015/1589 ([31]) propisano je da „kada se u slučajevima nezakonite potpore donesu negativne odluke, Komisija donosi odluku kojom se od dotične države članice zahtijeva da poduzme sve potrebne mjere za povrat sredstava potpore od korisnika[…]”.

([26]) Mišljenje od 28. travnja 2005. u spojenim predmetima C-346/03 i C-529/03 Atzori EU:C:2005:256, točka 198.

([27]) Predmet T-15/14, Simet SpA protiv Komisije, točke 102.–103.
Vidjeti i sudsku praksu Općeg suda o klauzulama o odšteti za povrat državne potpore:
Predmet T-384/08 Elliniki Nafpigokataskevastiki AE Chartofylakeiou protiv Komisije, EU:T:2011:650, i predmet T-565/08 Corsica Ferries protiv Komisije, EU:T:2012:415, točke 23., 114. i 120. do 131. Vidjeti, i, po analogiji, predmet C-111/10 Komisija protiv Vijeća, EU:C:2013:785, točka 44.

([28]) Vidjeti Predmet C-70/72, *Komisija protiv Njemačke*, [1973.], ECR 813, točka 13.

([29]) Vidjeti spojene predmete C-278/92, C-279/92 i C-280/92 *Španjolska protiv Komisije* [1994.] ECR I-4103, stavak 75.

([30]) Vidjeti predmet C-75/97 *Belgija protiv Komisije*, [1999.] ECR I-3671, točke 64. i 65.

([31]) Uredba Vijeća (EU) 2015/1589 od 13. srpnja 2015. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 248, 24.9.2015., str. 9.).

(116) Stoga, budući da je provedbom predmetnih mjera prekršen članak 108. Ugovora te da se trebaju smatrati nezakonitom i nespojivom potporom, potrebno je izvršiti povrat sredstava u cilju obnove stanja koje je postojalo na tržištu prije njihova odobravanja. Povratom bi trebalo biti obuhvaćeno razdoblje otkad je društvo Arfea stavljeno u povoljniji položaj, odnosno otkad mu je potpora stavljena na raspolaganje (tj. 7. veljače 2014.), do stvarnog povrata te bi se na iznose koje treba vratiti trebale obračunavati kamate do njihova stvarnog povrata,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Državna potpora u iznosu od 1 299 594 EUR u korist trgovačkog društva Arfea koju je nezakonito odobrila Talijanska Republika kršeći članak 108. stavak 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije nespojiva je s unutarnjim tržištem.

Članak 2.

1. Talijanska Republika od korisnika ostvaruje povrat potpore iz članka 1.

2. Na iznose povrata naplaćuje se kamata od 7. veljače 2014. do stvarnog trenutka povrata.

3. Kamatna stopa obračunava se složenim kamatnim računom u skladu s Poglavljem V. Uredbe Komisije (EZ) br. 794/2004 ([32]) i Uredbe Komisije (EZ) br. 271/2008 ([33]) o izmjeni Uredbe (EZ) br. 794/2004.

4. Talijanska Republika otkazuje sve neisplaćene iznose potpore navedene u članku 1. od datuma donošenja ove Odluke.

Članak 3.

1. Povrat potpore iz članka 1. stupa na snagu odmah i odmah proizvodi učinak.

2. Talijanska Republika osigurava provedbu ove Odluke u roku od četiri mjeseca od datuma obavijesti o njezinu donošenju.

Članak 4.

1. U roku od dva mjeseca od obavijesti o ovoj Odluci, Talijanska Republika dostavlja Komisiji sljedeće podatke:

(a) ukupni iznos (glavnicu i kamatu na iznos povrata) koji korisnik mora vratiti;

(b) detaljni opis mjera koje su već poduzete ili se planiraju poduzeti u cilju usklađivanja s ovom Odlukom;

(c) dokumente kojima se dokazuje da je korisniku određen povrat potpore.

2. Talijanska Republika obavješćuje Komisiju o napretku u provedbi nacionalnih mjera koje se poduzimaju za provedbu ove Odluke do potpunog povrata potpore iz članka 1. Ona na zahtjev Komisije odmah dostavlja informacije o već poduzetim i planiranim mjerama radi usklađivanja s ovom Odlukom. Ona također dostavlja detaljne informacije o iznosima potpore i kamatama na iznos povrata koji je korisnik već izvršio.

([32]) Uredba Komisije (EZ) br. 794/2004 od 21. travnja 2004. o provedbi Uredbe Vijeća (EU) 2015/1589 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu članka 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 140, 30.4.2004., str.1.).

([33]) Uredba Komisije (EZ) br. 271/2008 od 30. siječnja 2008. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 794/2004 o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 659/1999 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu članka 93. Ugovora o EZ-u (SL L 82, 25.3.2008., str.1.).

Članak 5.

Ova je Odluka upućena Talijanskoj Republici.

Sastavljeno u Bruxellesu 10. lipnja 2016.

Za Komisiju
Margrethe VESTAGER
Članica Komisije